

Европейска мрежа на съдебните съвети (ENCJ)

Достъп до справедливи и безпристрастни съдилища: гарантиране на достъп до правосъдие във времена на криза

Доклад на ЕМСС
2020-2021 г.

Съфинансирано от Програмата за правосъдие на Европейския съюз

Тази публикация се издава с финансовата подкрепа на Програмата за правосъдие на Европейския съюз. Съдържанието на тази програма е изключителна отговорност на ENCJ и не може по никакъв начин да се възприема като изразяващо вижданията на Европейската комисия.

Съдържание

<i>Въведение и методология</i>	3
<i>Доклад</i>	5
А. Извънредно законодателство.....	5
Б. Достъп и функциониране на съдилищата.....	5
В. Отворена съдебна власт.....	8
Г. Доверие в съдебната система.....	9
Д. Обработване на дела.....	9
Е. Координация с други държавни власти и други участници в съдебната система.....	10
Ж. Роли на съдилищата и Съветите за съдебната власт.....	11
<i>Минимални стандарти на ENCI за гарантиране на достъп до правосъдие във времена на криза</i>	13
<i>Анекс 1: въпросник</i>	14
<i>Анекс 2 : синтез на резултатите от въпросниците</i>	17

Изпълнителен съвет Жан-Пол Судре

Хенк Навес

Координиращ екип Мари Дубуйсон – Лизе Шипо

Йорик Куйперс – Сара Коолен

Май 2021 г.

Въведение и методология

За всеки е очевидно, че във времена на криза, обичайното функциониране на съдебната система задължително се изправя пред предизвикателства и трябва да се адаптира към внезапните и радикални промени.

По време на свързаната с COVID-19 криза, много от съдилищата в Европа бяха изправени пред (частично) затваряне. Съдебните системи в Европа се справиха (и дори продължават да се справят) с кризата в областта на здравеопазването по доста различни начини. В огромното мнозинство от държавите, делата бяха спрени. В резултат от работата от разстояние, дигитализацията на съдебната власт напредна сериозно в някои държави. Освен това, бяха приети временни извънредни закони, за да се даде възможност на заинтересуваните лица в съдебната система да се справят с кризата по възможно най-подходящия начин. Тези събития имаха голямо въздействие върху върховенството на закона в различните държави и върху достъпа на гражданите до правосъдие. Поради това изглежда решаващо да бъдат научени уроците от кризата във връзка с COVID-19 и да се формулират предложения за минимални изисквания за начина и средствата, помагачи да се запазят и поддържат правата на достъп до съдия и на справедлив процеса във времена на криза.

В този контекст, Общото събрание на 10 юни 2020 г. взе решение да посвети на това проект, който беше озаглавен „Достъп до справедливи и безпристрастни съдилища: гарантиране на достъп до правосъдие във времена на криза“ и включен в работния план на ENCJ 2020-2021 г. Той е координиран от Нидерландската Raad voor de Rechtspraak и CSM Франция и е председателстван от Хенк Навес (Нидерландия) и Жан-Пол Судре (Франция). Основната цел на този проект II е проучване на правилата за гарантиране на достъп до правосъдие (право на ефективно прано средство за защита и на справедлив процес, заложено в член 47 от Хартата на основните права на ЕС) по време на извънредно положение, за да бъде подготвени да се изправим пред друга криза.

Тези въпросни минимални стандарти, по-специално, зачитат върховенството на закона, гаранциите за достъп до съдилища, запазването на сигурността на правния специалист и ползвателите на съдебната система, обработването и проследяването на делата и въздействието на използването на нови технологии върху съдебната работа.

Освен това, изглежда необходимо да се установи специфичната роля, която Висшите съдебни съвети и съдилищата следва да играят, за да запазят независимостта на съдебната власт по време на криза, но и след кризата. Периодът, започнал след извънредното положение изглежда добра възможност за прилагането на позитивни промени в това отношение.

Проектът не забравя да се фокусира върху уроците и добрите практики, научени от свързаната с COVID-19 криза, която засегна и все още засяга всички членове и наблюдатели на ENCJ.

Следваната от проектния екип методология представляваше изготвяне на проектен фиш и въпросник за всички членове от ENCJ на проекта II в светлината по-рано заложените цели. След това, проектният екип анализира отговорите на въпросниците и ги обобщи. След обсъждания и обмен на мнения по време на и след пленарното заседание, включващи всички Съвети членове на проекта II, в един документ бяха определени минимални стандарти, насоки

и добри практики.

Представянето на минималните стандарти, които отразяват консенсус, е предметът на този доклад.

Той цели да бъде кратко и синтезирано съгласуване. За повече събития и информация относно съдържанието и отговорите на въпросниците, можете да прегледате подробния доклад (*вж Анекс 2*), както и въпросника (*вж Анекс 1*)

А. Извънредно законодателство

- 1. Поддържане на независимостта на съдебната власт, основните права на страните в съдебния процес и принципите на прозрачност във времена на криза. Върховенството на закона, правната сигурност, достъпът до правосъдие, съдия и/или съд, равенството и пропорционалността следва винаги да бъдат гарантирани.**

Принципите на член 5 – правото на свобода и сигурност на човека, гарантирано от съдия – и член 6 – правото на справедлив съдебен процес – от Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ) трябва да бъдат гарантирани и защитени при всякакви обстоятелства и всички публични органи трябва да бъдат особени бдителни във времена криза.

- 2. В случай на извънредно положение, следва да бъде установен механизъм с ясно приложно поле и продължителност и същият да бъде преразглеждан много редовно. Всяка мярка, предприето по време на това извънредно положение, следва да бъде основана на законови разпоредби. Отклоняващите се мерки следва да бъдат навременно точно определени. Следва да бъде въведена редовна преоценка на мерките.**

Кризата изисква незабавна и спешна реакция. Тази реакция обаче трябва да остане базирана на принципите на разделение на властта и върховенство на закона. Извънредните мерки, които се отклоняват от обичайното право, следва да бъдат ясно посочени, ограничени във времето, да зачитат принципите на законност, правна сигурност и пропорционалност, и тяхната основателност трябва да бъде постоянно преразглеждана.

Съдебните органи, както и представителите на юридическата гилдия следва да бъдат търсени за мнение по уредбата на извънредното положение (вж точка Е по-долу).

Във всеки случай, тези извънредни мерки трябва да бъдат изпълнявани под фундаменталния контрол на съдия и ефективният достъп до правни средства за защита трябва да бъде поддържан и запазен.

От друга страна, в определени адаптирани случаи, отклоняващият се режим на спиране и удължаване на сроковете прави възможно това да не бъдат лишавани страните в съдебния процес от ефективността на правото на достъп до правосъдие.

Б. Достъп и функциониране на съдилищата

- 3. Достъпът до правосъдие е основен принцип на върховенството на закона. Поради това, поддържането на отвореност и сигурност на съдилищата и даването на приоритет на съществените услуги и неотложните дела следва да се поддържа.**

Трябва да бъде постигнат справедлив баланс между, от една страна, необходимостта от защита на здравето и безопасността на юристите и на ползвателите на съда и, от друга страна,

императивния принцип за достъп до правосъдие. Действително, ако при определени обстоятелства затварянето на съдилищата се оказва необходимо, то трябва да бъде извършено по един благоразумен и явно определен начин, запазен за извънредни случаи, за да се избегне каквото и да е неоснователно ограничаване на основния принцип на достъп до правосъдие.

Поддържането на достъп до правосъдие също избягва натрупването на прекомерни забавяния и обеми недовършена работа, които много трудно се изчистват след това.

Достъпът до правосъдие следва да бъде осигурен за всички ползватели, но във времена на криза, особено внимание трябва да бъде обърнато на уязвимите групи, които дори е вероятно да страдат от тази ситуация. Следва да се отдаде предимство на дела, които засягат тях, като такива, при които става дума за домашно насилие, по-специално срещу жени или деца, възрастни или лица с увреждания, или сериозни икономически ситуации. Уязвимостите, възникващи от кризата, също следва да бъдат вземани предвид (вж точка Д.10 по-долу).

4. Гарантиране на ефективен достъп до съдия/съда за всички спорещи пред съда в рамките на справедлив съдебен процес в разумен период от време. Осигуряване на ефективни правни средства за защита. Поддържане на възможно най-много физически заседания.

Публичното правораздаване трябва да бъде поддържано, по-специално чрез осигуряването:

- като приоритет, на физически достъп до съдията:

Заседанията могат да бъдат насрочвани шахматно или с предоставянето на няколко зали, които са съответно организирани (съдебни зали, стои за срещи, фойе, чакални и т.н.); дори извън съда: университети ли други публични сгради, конферентни зали в хотели и т.н.

Възможно е да се заменят колегиалните разглеждания с разглеждания от един съдия.

Може да се обмислят и прехвърляния на дела между съдилищата.

- На второ място, достъп до правосъдие чрез алтернативни средства:

Може да се обмисли преориентиране на процедурата далеч от наказателното преследване в заседанието, в зависимост от сериозността на делата и/или факта, че наказателно преследваното лице признава вината си или пледира, че е невинно. Това е и възможност да се преосмисли една истинска съдебна политика на алтернативно разрешаване на спорове.

Когато е възможно, процедурата също може да бъде адаптирана: замяната на устното заседание с писмен процес или без присъствието на страните и адаптирането на процесите за събиране на доказателства, даване на приоритет на писмените и/или електронните средства за комуникация.

Достъпът до съдия също може да бъде постигнат чрез използването на видеоконферентна и телефонна връзка (също и за изслушване на свидетели).

Кризата в здравеопазването много ясно допринесе, да не казваме, че ускори, едно безпрецедентно развитие на средствата за дистанционна комуникация. Очевидно е за всички,

че те направиха възможно да се провежда и осъществява съдебна дейност, поне по приоритетни дела и тези, които могат да бъдат управлявани по този начин (по-специално писмени процедури).

Следва обаче да бъде отбелязано, че дистанционните средства за комуникация не са най-точното решение за всяка ситуация. Действително, извън факта, че управлението на делото чрез видеоконференция често се описва като по-стресиращо, някои спорове не могат да бъдат решени по този начин и изискват физическо явяване пред съдия (напр. заседания във връзка с неотложни дела или такива, които изискват сложни методи за вземане на доказателства). Възниква дори въпросът дали всички спорове следва абсолютно да бъдат разглеждани чрез средства за дистанционна комуникация. Дали основният принцип на достъп до съдилищата е напълно ефективен в случай на прибягване към комуникационни средства? Естествено следва въпросите за службата на съдията и съгласието – или липсата на такова – на страните да използват отклоняващите се модалитети, с необходимия преглед от по-висшите съдилища.

Тук също трябва да бъде постигнат справедлив баланс между максималната ефективност при разглеждането на делата и опазването на основните принципите на справедлив съдебен процес.

Във всеки случай, трябва да бъдат обезпечени основните права и принципите на справедлив съдебен процес (права на защита, състезателно начало, публичност на заседанията и/или решение), под контрола на съдията и ефективни правни средства за защита.

С оглед на въвеждането на информационни технологии, следва да бъде гарантирана и защитата на личните данни.

5. Предоставяне на съдилищата на необходимите финансови ресурси, за да имат правилното оборудване за периода на кризата: видеоконферентно оборудване, осигуряване на електронно подаване на документи и електронно връчване, дистанционен достъп до мрежата и до файловете.

Кризата в здравеопазването засили неравенствата и доведе до задълбочени социални промени. Пандемията от COVID-19 е и индикатор за текущото ниво на използване на нови технологии в съдилищата и катализатор, който ще накара съдебните системи да преминат към масовото им използване, като се отчитат съображенията за бдителност, посочени по-горе.

Всички съдебни служители (съдии и съдебни чиновници) и всички съдебни инфраструктури трябва да разполага с достатъчно оборудване за работа от разстояние или видеоконферентно оборудване.

Извън предоставянето на оборудване обаче, трябва да се осигури и качествен дистанционен достъп до мрежата и/или преписките на юрисдикцията – както за юристите, така и за страните и техните адвокати.

Опитът е показал, че правосъдните системи, които са по-напреднали в организацията на дистанционната работа и дематериализираното управление, са най-добре подготвени за управляват тази криза (получаване на преписки и документи по електронен път, сканиране на процесуални документи, дистанционни заседания, адаптирани методи на подписване на решения и обсъждания (вж В и Д)

Масовото внедряване на телекомуникационни средства създава необходимост и от присъствието на компетентна и достъпна служба за техническа поддръжка.

Поради това, цялата организация на работата следва да бъде преосмислена. Въпросът за цифровите и ИТ инструментите не може да бъде отчетен без пълно интегриране на управлението на човешките ресурси.

- 6. Осигуряване на актуална и точна информация за обществеността относно 1) действащите регулации, 2) практическите правила за работата и организацията на съда, както и 3) информация за делата, които ще бъдат решавани. Информацията за списъка и данните за контакт на всички предоставяни от съдилищата услуги, трябва да бъде точна и достъпна.**

Информация би могла да се дава на призовките или чрез официалния уебсайт (централен или местен) на съдилищата или министерството на правосъдието, като информацията трябва да се дава в реално време, като се поставя на входовете на съдилищата, чрез медиите, чрез съобщения в медиите, чрез пунктове за достъп до правна информация, разположени извън съдилищата; чрез адвокати или съдебни изпълнители.

Може да бъде създадена и телефонна или базирана на електронна поща служба за справки.

По същия начин, следва да е възможно да се подават документи директно онлайн или такива да бъдат сваляни и връщани електронно.

В. Отворена съдебна власт

- 7. При всички обстоятелства, да се гарантира бързото и безплатно публикуване на решенията. Да се информира обществеността постоянно (онлайн) относно функционирането на съдебната система.**

С оглед на ограничената публичност, модалитетите на обсъждането по постановяването на решение трябва да бъдат адаптирани: публикуване на място в съда, което е публично достъпно, предаване в писмена форма, а не устно предаване, публикуване на уебсайта на съда или достъп чрез цифров линк.

- 8. Да се позволява достъп до съдилищата и заседанията на възможно най-много журналисти. Също така, да се осигури публичен достъп до съдилищата и заседанията (съседни зали или онлайн) във възможно най-голяма степен.**

Публичният достъп следва да бъде привилегирован, ако необходимо чрез предварителна регистрация.

Дори ако никоя държава няма систематично отразяване на живо на текущи заседания, могат да бъдат монтирани устройства за запис на заседанията, които след това да бъдат преглеждани при поискване или да се осигури достъп до заседанията чрез цифров линк за достъп или да се излъчват заседанията в съседни зали.

Също така, могат да бъде организирани пресконференции или да се изпраща съобщения до медиите.

Г. Доверие в съдебната система

- 9. Целта на съдебната система е напълно да осигури и подобри доверието в съдебната система – както в нормални времена, така и във времена на криза. Поради това е необходимо да се уговори конкретна комуникационна стратегия, включваща всички заинтересувани лица, за да се подобри прозрачността и информацията за функционирането на съдебната система във времена на криза.**

Д. Обработване на дела

- 10. Създаване на план за действие, който включва съдилищата, които трябва да определят кои дела са спешни и ограничава възможно най-много делата, които трябва да бъдат спрени. Трябва да се установят справедливи и обективни критерии за определянето на спешно дело.**

Една криза и потенциалното свързано намаляване на капацитета на съда, имат безспорно въздействие върху обработването на делата.

От минималните вече установени по-горе стандарти обаче следва, че е подходящо да се ограничи във възможно най-голяма степен естеството и броят дела, които ще бъдат спрени, за да се ограничат прекъсванията, забавянията и – по този начин – натрупванията и неравенствата на гражданите пред закона.

Освен това, изглежда важно да се даде възможност на местни участници да адаптират моделите на основните насоки, които са взети, ако има такива, от по-високите нива.

Във всички случаи, определянето на спешни дела, и/или дела с приоритет, е необходим и неизбежен елемент в кризисната политика.

Органите, участващи в определянето на това кои дела следва да се разглеждат като приоритетни, са различни в различните държави.

В всеки случай, един план за действие със справедливи и обективни критерии може да помогне на съдилищата да създаде насоки за работа при определянето на тези неотложни дела.

Може разумно да бъде допуснато, че не е подходящо спиране на делата, свързани с малолетни и непълнолетни, домашно насилие, задържани под стража лица, депортирания, хоспитализиране без съгласие.

Следва да бъде въведена система за проследяване на делата.

- 11. Създаване на план за действие, които да разреши евентуалните натрупвания на**

висящи граждански и наказателни дела.

В една кризисна ситуация и при внезапно затваряне на съдилищата, може да възникне натрупване на висящи дела. За да се намали тяхното количество или за да се обработят те след приключването на кризата, един план за действие с най-добри практики и научени уроци може да бъде помогне за организирането на съдилищата.

Като конкретни мерки могат да бъдат посочени, напр.:

- (1) увеличаване на бюджета за назначения на съдии;
- (2) удължаване на работното време на съдилищата;
- (3) продължаване на разглеждането на дела по време на периоди на ваканция / спиране
- (4) намаляване на продължителността на отпуските на магистратите;
- (5) намаляване на обучителните курсове за съдебната власт;
- (6) временно възстановяване на пенсионираните съдии;
- (7) обмисляне на използване на несъдебна сграда в бъдеще.

12. Гарантиране на наличието в съдилищата на допълнителни (технологични) материални и човешки ресурси, когато са в нужда.

В случай че съдилищата трябва да преминат към онлайн или хибридни решения, за да осигурят непрекъснатостта на съдебните процеси, следва да се осигурят технологични материали и инфраструктура. Процедурите, които вече са цифровизирани или биха могли да бъдат цифровизирани, бяха много по-лесни за обработване в сравнение с „хартиените“ процедури.

В допълнение към това, следва да се разпределят нарастващи средства за допълнителни материали и персонал (вж също минималните стандарти в точка 5 по-горе).

13. Подобряване на обучението на съдиите и другите съдебни служители в областта на новите технологии.

Новите технологии са неразделна част от съдебните процеси. Не само във времена на криза, но и като част от ерата на цифровизацията, съдилищата ще се стремят в по-голяма степен към (частични) цифрови съдебни заседания. Поради това е желателно допълнително обучение за съдиите и съдебните служители.

Е. Координация с други държавни власти и други участници в съдебната система

14. Трябва да се осигурят комуникация и координация между другите държавни власти/различните клонове на държавното управление и другите съдебни участници.

Съдебната система, като третата държавна власт, е независима и следва да остане независима, по отношение на другите държавни власти. Включването на другите власти във времена на криза е забележимо: законодателната и изпълнителната власт могат да наложат кризисни мерки, извънредни закони и ограниченията на откриването и движението, които пряко да засегнат функционирането на съдебната власт. Дисбалансите между различните власти следва винаги да бъдат избягвани – както във времена на криза, така и в нормални времена. Поради това, от съществено значение е максималното сътрудничество, консултации и координация между всички държавни власти. Добрата комуникация между всички съответни държавни власти следва да е винаги ключов елемент.

15. насърчаване на диалога със заинтересуваните лица, като адвокати, за да се прилагат плановете за действие, подобряване на условията на труд и разработване на добри практики.

Адвокатите, адвокатските колегии, съдебните изпълнители и другите юристи са важни заинтересувани лица в първичния процес: в своята ежедневна работа те са непосредствено засегнати от всички изменения в съдебната система – както на правно, така и на организационни равнища. Юристите могат да имат ценни виждания заради ежедневната практика в областта. Включването на тези приноси в диалози или друг начин на комуникация може да помогне за разработването на добри практики. Така може да бъде гарантиран един ефективен първичен процес.

Заинтересуваните лица имат абсолютно желание да дадат своето становище. Опитът показва, че добрата координация с адвокатите, например, е позволила плавен обмен на становища и ефикасна организация, докато – обратното – липсата на комуникация е предизвикала, най-малкото, практически затруднения или, още по-проблематично – затруднения при упражняването на правата на техните клиенти.

Ж. Роли на съдилищата и Съветите за съдебната власт

16. Следва да се гарантира осъществяването на контрол от съдия върху отклоняващите се мерки и спазването на международни стандарти.

Отклоняващите се мерки могат да засегнат тежко живота на гражданите. По-специално, във времена на криза въздействието на определени (временни) закони, извънредни положения или ограничения на свободното придвижване могат да бъдат сериозни. Съдиите имат знанията и авторитета да оценят тези мерки и могат да решат дали предприетите мерки са в съответствие с международните стандарти.

Поради това, както е обяснено по-горе (вж минимален стандарт № 10), съдилищата имат роля и в подготовката и прилагането на плановете за продължаване.

17. В държави, в които е създаден Висш съдебен съвет, със Съвета следва да се провеждат консултации по всички въпроси, касаещи съдебната система, във време на криза, както и в нормални времена.

Съдебните съвети често имат консултативна и/или координационна роля, в зависимост от конституционния или законовия им статус в съответната държава. Някои от тях имат поглед върху всички въпроси, касаещи съдебната система. Поради това, Съветите следва да имат централна роля в предоставянето на препоръки на съдилищата – както във времена на криза, така и в нормални времена, и в осигуряването на непрекъснатостта на функционирането на съдилищата и съдебната система, като цяло.

18. Изградете на стратегия за бъдещи кризисни ситуации, в която са интегрирани доброто сътрудничество, своевременните и ефективни мерки и единната оценка. За тази цел, систематично събирайте и анализирайте информацията относно дейностите на съда по време на и след равносметката от кризата, за да бъдат събрани научените уроци.

Очаквайте неочакваното. Кризата изисква незабавни реакции и гъвкаво отношение. Направени

са много анализи и в държави членки на ЕС и в такива, които са извън ЕС, при които са събрани предизвикателства, заплахи, научени уроци и най-добри практики. Определени развития, напр. процедури за цифровизация, преминаха като цяло без сериозни проблеми, докато други ситуации се нуждаеха от повече внимание. Едно систематично събиране и анализ на информация по време на и след кризата може да помогне да се групира съответната информация. Когато възникне друг предизвикателен период, информацията за предишни капани и научени уроци ще бъде лесно достъпна.

Минимални стандарти на ЕМСС за гарантиране на достъп до правосъдие във времена на криза

А. Извънредно законодателство

1. Поддържане на независимостта на съдебната власт, основните права на страните и принципите на прозрачност по време на криза. Върховенството на закона, правната сигурност, достъпът до правосъдие, съдия и / или съд, равенството и пропорционалността трябва винаги да бъдат гарантирани.

2. В случай на извънредно положение трябва да бъде създаден механизъм с ясен обхват и продължителност, който да бъде преразглеждан много редовно. Всяка мярка, предприета по време на това извънредно положение, трябва да се основава на законови разпоредби. Дерогативните мерки трябва да бъдат ограничени във времето. Преоценката на мерките трябва да бъде въведена редовно.

Б. Достъп и функциониране на съдилищата

3. Достъпът до правосъдие е основен принцип на върховенството на закона. Следователно поддържането на откритост и сигурност на съдилищата и даването на приоритет на основни услуги и спешни дела трябва да се поддържа.

4. Да се гарантира ефективен достъп до съдия / съд за всички страни в справедлив процес в рамките на разумен период от време. Да се осигурят ефективни средства за защита. Да се поддържа физическо изслушване във възможно най-голяма степен.

5. Да се предоставят на съдилищата необходимите финансови ресурси, за да имат подходящо оборудване за периода на криза: оборудване за видеоконферентна връзка, електронно подаване на документи и предоставяне на електронни услуги, отдалечен достъп до мрежата и до преписките.

6. Да се осигури актуална и точна информация за обществеността относно:

1. действащите разпоредби, 2. практическите правила за дейността и организацията на съда, както и 3. информация за делата, които ще бъдат разглеждани. Информацията в списъка и данните за контакт за всички услуги, предоставяни от съдилищата, трябва да бъдат точни и достъпни.

В. Открита съдебна система

7. При всички обстоятелства да се осигури бързото и безплатно публикуване на решения. Да се информира обществеността непрекъснато (онлайн) за функционирането на съдебната власт.

8. Да се осигури достъп до съдилища и заседанията на възможно най-много журналисти. Също така да се осигури и разреши публичен достъп до съдилищата и съдебните заседания (съседни зали или онлайн), доколкото е възможно.

Г. Доверие в съдебната система

9. Целта на съдебната власт е да осигури напълно и да засили доверието в съдебната власт, както в нормални времена, така и по време на криза. Следователно е необходимо да се съгласува специфична комуникационна стратегия, включваща всички заинтересовани страни, за да се подобри прозрачността и информацията за функционирането на съдебната система по време на криза.

Д. Обработка на дела

10. Съставяне на план за действие, включващ съдилищата, за да се определи кои дела са спешни и да се ограничат доколкото е възможно делата, които трябва да бъдат спрени. Трябва да бъдат установени справедливи и обективни критерии за определяне на спешно дело.

11. Съставяне на план за действие за решаване на възможни забавяния както по наказателни, така и по граждански дела.

12. Да се гарантира, че съдилищата разполагат с допълнителни (технически) материални и човешки ресурси, когато имат нужда.

13. Да се подобри обучението на съдиите и служителите от други съдилища в областта на новите технологии.

Е. Координация с други държавни власти и други участници в съдебната система

14. Трябва да се осигури комуникация и координация между другите държавни власти / различните сфери на управление и другите заинтересовани лица.

15. Насърчаване на диалога със заинтересованите страни, като адвокати, с цел изпълнение на плановете за действие, подобряване на условията на труд и разработване на добри практики.

Ж. Роля на Съвета на съдебната власт, съдилищата и Върховния съд

16. Контролът на съдията върху дерогативните мерки и спазването на международните стандарти трябва да бъдат гарантирани.

17. В страните, в които е установен Съвет на съдебната власт, Съветът трябва да бъде консултиран по всички въпроси, касаещи съдебната система по време на криза, както и в обичайно време.

18. Да се изгради стратегия за бъдещи кризисни ситуации, в които са интегрирани добро сътрудничество, бързи и ефективни мерки и единна оценка. За тази цел систематично да се събира и анализира информация за съдебните дейности по време и след кризата, за да натрупват извлечени поуки.

Приложение 1 : Въпросник

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

ПРОЕКТ 2 – „ЕФЕКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ЗАЩИТА ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ“
ВЪПРОСНИК

Държава :

Дата :

Забележка: Настоящият въпросник поставя въпроси, възникнали по време на пандемията от COVID-19, за периода от началото на март до днес, освен ако не е посочено друго

А. Извънредно законодателство

1. По време на кризата с коронавируса, беше ли обнародвано извънредно законодателство по отношение на съдебната власт?
2. Ако отговорът е да,
 - а) Консултиран ли бе вашият съвет при изготвянето на законодателството?
 - б) Какво беше съдържанието на това законодателство по отношение на обхвата, неговия период на действие (ограничено или не), съществуването на ограничения, свързани с вида на мерките?
 - в) Включваше ли конкретни процесуални разпоредби, свързани с процесуални срокове или изпълнение на решения?
 - г) Имаше ли някакви ефективни средства за защита срещу прекомерни извънредни мерки? Ако да, кои бяха те?
 - д) Какво беше въздействието на това законодателство върху върховенството на закона?

3. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава А?

Б. Достъп (от гледна точка на потребителите на съда) и функционирането на съдилищата

1. Достъп до съдилищата: Какви бяха мерките, взети от съдилищата, съдебните органи или други органи от началото на кризата, засягащи достъпа до правосъдие? Моля, посочете мерките и ролята на различните съдебни органи.
2. Как се развиха мерките по време на кризата? Кога и как бяха разхлабени мерките и до каква степен? В случай, че е имало различни периоди, моля посочете какви са били. Има ли все още мерки / ограничения, засягащи функционирането на съдилищата?
3. Функциониране на съдилищата: кои органи са отговорни за прилагането на тези мерки? Под

каква форма бяха дефинирани?

4. Моля, дайте подробности за организацията на информацията за мерките за безопасност, предоставени на съдебните потребители и най-уязвимите групи.

5. Участие на съдебните служители във функционирането на системата: Всички съдии и останалите служители от съдебната система ли работеха от вкъщи? Или част от тях? Какъв вид разграничение беше направено? Моля, посочете критериите и дали е имало различни подходи? С какви трудности се сблъскахте?

6. Използването на нови технологии при функционирането на съдилищата по време на криза: Тъй като се развиват дистанционната работа и комуникацията от разстояние, бихте ли могли да уточните какъв вид дистанционни комуникации използва вашата съдебна система?

7. Какво е въздействието от увеличаването на дистанционната комуникация за вашата съдебна система? Какви изводи могат да бъдат направени в положително и отрицателно отношение?

8. Пандемията от коронавирус причини ли финансови затруднения на вашата съдебна система? Моля обяснете.

9. Има ли вашата съдебна система план за действие, в случай че ситуацията стане толкова лоша, че всички съдилищата трябва да бъдат затворени? Ако е така, моля, обяснете.

10. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Б?

В. Открита съдебна система (прозрачност по отношение на функционирането на съдебната власт за широката общественост)

1. По какъв начин осигурявате обществения достъп до съдебната система? Например, възможно ли е широката публика да присъства по някакъв начин на изслушванията? Промениха ли се мерките с течение на времето?

2. Каква е ролята на медиите по отношение на обществения достъп на съдебната власт? Например, може ли журналист да присъства на заседанията? Промениха ли се мерките с течение на времето?

3. Натрупали ли сте опит с излъчването на заседания на живо и ако да, коя програма беше използвана и в какви случаи? Какви са направените изводи?

4. По принцип как се опитахте да поддържате публичният достъп и прозрачността на съдебната власт по време на кризата с коронавируса? Каква би била вашата идея по този въпрос във връзка с бъдещи кризи?

5. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава В?

Г. Доверие в съдебната система

1. Имате ли индикация дали доверието на обществото в съдебната система е било засегнато от кризата с коронавируса? Ако е така, моля, уточнете.

Д. Обработка на дела

1. Съдилищата определили ли са неотложни дела, които да се разглеждат приоритетно? Ако да, как бяха определени приоритетите? Кои съдебни органи участваха?

2. Съдилищата определиха ли какви дела да бъдат спрени? Ако да, кои дела и как това беше решено? Кои съдебни органи участваха?

3. Как бяха организирани заседанията, които се проведоха? Моля, дайте подробности за организацията в съдилищата или използването на нови технологии.

4. Мониторинг на работата на съдилищата: има ли някакви специфични изисквания в сравнение с обичайния мониторинг?

5. Иновативни практики: помогна ли кризата за идентифициране на иновативни практики, които могат да бъдат продължени при нормални обстоятелства?

6. Мерки, предприети за намаляване на забавянията след кризата: приети ли са планове за намаляване на забавянията? Ако отговорът е да, моля, обяснете.
7. Разпределени ли са нови ресурси (финансови, човешки ресурси или други)? Отнети ли са някои ресурси (от съдебната система и / или съвета)
8. Натрупване на дела: Имате ли информация за това колко натрупвания е причинила кризата с коронавируса? Дискусиите относно натрупванията във вашата страна фокусирани ли са в еднаква степен върху всички видове дела (граждански дела, административни дела и наказателни дела)?
9. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Д?

Е. Координация с други държавни власти и други участници в съдебната система

1. Как бяха включени законодателната и изпълнителната власт в процеса и / или каква беше реакцията им на мерките?
2. Оказа ли влияние кризата с коронавируса върху разделението на властите във вашата страна? Ако да, моля, опишете по какъв начин.
3. Как други заинтересовани страни (по-специално адвокати, но не само: други юридически специалисти, разследващи служби, социални служби, медиатори, експерти и др.) бяха включени в процеса и / или каква беше реакцията им по отношение на мерките?
4. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Е?

Ж. Ролята на Съвета, съдилищата и Върховния съд

1. Ако имате Съдебен съвет, изигра ли той роля по време на кризата? Ако е така, моля, уточнете.
2. Изиграха ли роля съдилищата по време на кризата? Ако е така, моля, уточнете.
3. Играе ли Върховният съд конкретна роля в кризата? Ако е така, моля, уточнете.
4. Каква конкретна роля следва да играе Съветът, съдилищата и върховните съдилища в период на криза, за разлика от период на нормално функциониране на съдебната система?
5. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Ж?

З. Уроци, които трябва да се научат, и перспективи за бъдещето

1. Във вашата страна има ли други теми за съдебната власт- ако вече не са били споменати, които са тема на разговор при справяне с кризата с коронавируса?
2. Бихте ли описали поуките от конкретните мерки за съдебната система, взети във вашата страна? Какво трябва и какво не трябва да се направи при бъдеща криза по отношение на гореспоменатите теми?

**ПРОЕКТ 2 – „ЕФЕКТИВНИ СРЕДСТВА ЗА ЗАЩИТА ПРИ ИЗВЪНРЕДНИ
СИТУАЦИИ“**

ВЪПРОСНИК

**Държави: Унгария; Ирландия; Италия (CPGA); Литва; Португалия;
Румъния; Словения; Франция; Англия и Уелс; Норвегия;
Нидерландия; Испания; Австрия; България; Латвия**

Дата: 8 февруари 2021 г.

Забележка: Настоящият въпросник поставя въпроси, възникнали по време на пандемията от COVID-19, за периода от началото на март до днес, освен ако не е посочено друго

А. Извънредно законодателство

1. По време на кризата с коронавируса, беше ли обнародвано извънредно законодателство по отношение на съдебната власт?

ОБОБЩЕНИЕ: Почти всички държави са приели извънредно законодателство.

2. Ако отговорът е да,

а) Консултиран ли бе вашият съвет при изготвянето на законодателството?

ОБОБЩЕНИЕ: Повече от половината Съвети са били консултирани, като някои от тях дори са изиграли доста активна роля по всички теми или частично. Един съдебен съвет спонтанно е изпратил своите забележки на Парламента. Една държава няма съдебен съвет.

б) Какво беше съдържанието на това законодателство по отношение на обхвата, неговия период на действие (ограничено или не), съществуването на ограничения, свързани с вида на мерките?

ОБОБЩЕНИЕ А. 2 (б) (в): Почти всички държави са приели:

- режим на дерогация за спиране и удължаване на процесуални и давностни срокове както по граждански, така и по наказателни дела; две държави не съобщават за промяна в сроковете, за да не забавят хода на правосъдието;

- разграничение между неотложни дела (обикновено свързани с непълнолетни, домашно насилие, задържани лица, депортации, хоспитализации без съгласие) и неспешни дела, които обикновено се отлагат или не им се дава приоритет; някои също направиха разлика между текущи или нови дела (вж. по-долу Б.1). За една от страните, която не е въввела

конкретна разпоредба относно процесуалните срокове, под спешни дела от самото начало са се разбирали дела, при които решение не може да бъде отложено, без да се засягат законните права на заподозрян или страна по делото;

- извънредни процедури за събиране на доказателства, като се отдава предпочитание на писмени и / или електронни средства за комуникация;

- използвали са видеоконференции или телефонни връзки (също за изслушване на свидетели); заменили са колегиалните заседания със заседания с един съдия или дори са заменили устните изслушвания с писмен процес или в присъствието на страните;

- имат ограничен достъп до съдилищата само за страните, които се явяват пред тях. В резултат на ограничената публичност начините на обсъждане са били адаптирани: поставяне на място в съда, достъпно за обществеността, предоставяне в писмена форма, а не устно; публикация на уебсайта на съда;

- пренасочване на производства, различни от обвинението в съдебното заседание; (в зависимост от тежестта на делата и / или от факта, че лицето, което е преследвано, признава фактите).

Някои също са организирали прехвърляне на дела между съдилищата.

От друга страна, въпросът за работата на съдията и съгласието - или несъгласието на страните за използване на дерогативни методи, по-специално видеоконференциите, остава разнообразен.

в) Включваше ли конкретни процесуални разпоредби, свързани с процесуални срокове или изпълнение на решения?

ОБОБЩЕНИЕ: виж б)

г) Имаше ли някакви ефективни средства за защита срещу прекомерни извънредни мерки? Ако да, кои бяха те?

ОБОБЩЕНИЕ: По-голямата част от държавите посочват, че не са имали конкретно прибягване до прекомерни извънредни мерки, с изключение на тези, които вече съществуват в обичайното законодателство, но изчерпателният прочит на въпросниците като цяло не отчита денонсирането на конкретни злоупотреби.

д) Какво беше въздействието на това законодателство върху върховенството на закона?

ОБОБЩЕНИЕ: Отговорите са контрастни: за някои това законодателство е източник на забавяния при обработката на делата, тъй като достъпът до правосъдие и съдилищата е затруднен; за други е позволило да се въведе нова организация на съдебната дейност. Като цяло балансът на правомощията и принципите на върховенството на закона се поддържат и спазват.

3. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава А?

ОБОБЩЕНИЕ :

- Консултиране със съдебния съвет по въпроси, свързани със съдебната система; но и всички съдебни органи и представители на юридически професии;
- Всяка мярка трябва да се основава на законова разпоредба;
- Рамка на механизъм за извънредно положение (обхвати/продължителност и т.н.), която трябва да зачита върховенството на закона и да спазва принципите на равенство, правна сигурност и пропорционалност; да се преоценява много редовно, за да се установи необходимостта от разширяването и / или модифицирането ѝ;
- Навременно ограничаване на дерогативните мерки;
- Поддържане на независимостта на съдебната власт, всички основни права на страните и принципите на прозрачност;
- Поддържане на достъп до съдията или дори до съда;
- Осигуряване на управление и справяне с извънредни ситуации;
- Осигуряване съдилищата и персонала с компютърно / дигитално оборудване (вж. също по-долу);

Б. Достъп (от гледна точка на потребителите на съда) и функционирането на съдилищата

1. Достъп до съдилищата: Какви бяха мерките, взети от съдилищата, съдебните органи или други органи от началото на кризата, засягащи достъпа до правосъдие? Моля, посочете мерките и ролята на различните съдебни органи.

ОБОБЩЕНИЕ (да се обвърже с това по А.2. б) в) : Повечето държави силно са ограничили физическия достъп до своите съдилища. За някои е отнело време да се създаде организацията и постепенно е била усъвършенствана / адаптирана.

Най-общо казано, само страните, пряко заинтересовани от дадено дело (обикновено спешен съдебен спор), имат право да участват.

Заседанията са насрочени поетапно или с осигуряване на няколко помещения, подредени по съответния начин (помещения за изслушвания, заседания, фоайето, чакалните ...); понякога навън: университети или други обществени сгради, конферентни зали в хотели и др.

За подписването на решения са предвидени изключителни формалности: или по електронен път, или, в случай на колективни подписи, подписът на останалите съдии може да бъде заменен с декларация за съответствие от съдията, потвърждаваща гласа на другите съдии.

За лица, които не са пряко засегнати от решението по дадено дело, информация и подробности са били доставяни дистанционно, по телефон, електронна поща или чрез уебсайта на съда, или физически, но съгласно строг протокол за социално дистанциране, здравни мерки, обикновено с предварителна уговорка.

2. Как се развиха мерките по време на кризата? Кога и как бяха разхлабени мерките и до каква степен? В случай, че е имало различни периоди, моля посочете какви са били. Има ли все още мерки / ограничения, засягащи функционирането на съдилищата?

ОБОБЩЕНИЕ: Трябва да се отбележи, че ограничителните мерки по отношение на достъпа до съдилищата и разглеждането на приоритетни дела, които бяха много строги в началото, постепенно бяха облекчени, за да се позволи отново физически достъп до съдилищата, с публичен достъп, но също така и да се възобнови управлението на висящи дела.

3. Функциониране на съдилищата: кои органи са отговорни за прилагането на тези мерки? Под каква форма бяха дефинирани?

ОБОБЩЕНИЕ: В почти всички случаи зависи от ръководителите на съдилищата, в различна степен, да прилагат на местно ниво (в идеалния случай, съвместно с магистратите от юрисдикцията) конкретните и практически организационни и оперативни мерки, предприети на централно ниво

4. Моля, дайте подробности за организацията на информацията за мерките за безопасност, предоставени на съдебните потребители и най-уязвимите групи.

ОБОБЩЕНИЕ: Информацията се предоставя в призовката или чрез официалния уебсайт (централен или местен) на съдилищата или Министерството на правосъдието, които трябва да бъдат информирани в реално време, чрез публикуването ѝ на входа на съдилищата, от медиите, чрез прессъобщения, от точки за достъп до законодателство, разположени извън съдилищата; от адвокати или съдебни изпълнители.

5. Участие на съдебните служители във функционирането на системата: Всички съдии и останалите служители от съдебната система ли работеха от вкъщи? Или част от тях? Какъв вид разграничение беше направено? Моля, посочете критериите и дали е имало различни подходи? С какви трудности се сблъскахте?

ОБОБЩЕНИЕ :

- Въпреки че използването на дистанционна работа е масово за всички страни, има явна разлика в осигуряването на съответния персонал (някои вече са били добре осигурени предварително или са успели бързо да се справят с него, за разлика от други) и дори повече между магистрати и служители;
- В допълнение към проблемите с недостатъчното оборудване, често се посочват трудности при свързването или отдалечения достъп (както за съдебен персонал, така и за адвокати или страни) до мрежата или преписките;
- Процедурите, които вече са били цифровизирани или биха могли да бъдат цифровизирани, са много по-лесни за обработка, за разлика от „хартиените“ процедури;
- За управлението на делата в съда, съдилищата обикновено са организирали обмен на екипи;
- Веднага след като съдебната дейност се възобнови, някои страни също съобщават за намаляване на съдебните отпуски;
- Една държава прибегва до временното възстановяване на пенсионираните съдии, а друга до използването на стажанти-регистратори за извършване на функции по заместване или подкрепа;

6. Използването на нови технологии при функционирането на съдилищата по време на криза: Тъй като се развиват дистанционната работа и комуникацията от разстояние, бихте ли могли да уточните какъв вид дистанционни комуникации използва вашата съдебна система?

ОБОБЩЕНИЕ: виж точка В. 7.

7. Какво е въздействието от увеличаването на дистанционната комуникация за вашата съдебна система? Какви изводи могат да бъдат направени в положително и отрицателно отношение?

ОБОБЩЕНИЕ:

Здравната криза много ясно позволи, ако не и ускори, безпрецедентното развитие на средствата за дистанционна комуникация. Безспорно е, че те са позволили да се упражнява и осъществява съдебна дейност, поне по приоритетни дела и такива, които биха могли да се управляват по този начин (по-специално писмени процедури).

Въпреки това, освен посочените по-горе материално-технически проблеми (B.5), трябва да се каже, че не всичко може да бъде решено чрез дистанционни средства за комуникация. Всъщност, освен факта, че управлението на преписки чрез видеоконферентна връзка е описано от някои като по-стресиращо, някои спорове не могат да бъдат разглеждани по този начин и изискват физическо явяване пред съдия (например изслушвания, свързани с неотложни дела или такива, изискващи сложни методи за събиране на доказателства). Възниква дори въпросът, дали всички спорове трябва да се решават изцяло чрез дистанционни средства за комуникация. Напълно ефективен ли е основният принцип за достъпа до съдилищата в случай на прибегване до телекомуникационни средства? Следствие е въпросът за длъжността на съдията и съгласието на страните по този въпрос, с необходимия преглед от съдилищата от по-висока инстанция.

Поради тези начини на комуникация беше съобщено също, че управлението на връзките с адвокатите е по-деликатно, както по отношение на техническите проблеми (връзки, достъп), но и от гледна точка на правата на защита, които са по-скоро по-сложни за осигуряване. Отношенията между съдебния персонал (между съдии или между съдии и деловодители или други участници) не винаги са били лесни. Изразява се съжаление и за намаляването на социалните и личните връзки.

Една държава е имала опит с двустранен феномен: фактът, че дистанционното управление на някои спорове е било или невъзможно (за конкретни наказателни процеси), или се е оказало неподходящо (по-специално за семейни дела), което по-добрата постепенна организация би й позволила да управлява отново чрез физически изслушвания, независимо от натрупаните множество значителни закъснения; в същото време тя е експериментирала и ще продължи да експериментира с все по-широко използване на телекомуникациите за споровете, при които те са приложими.

8. Пандемията от коронавирус причини ли финансови затруднения на вашата съдебна система? Моля обяснете

ОБОБЩЕНИЕ: Почти всички държави не отчитат големи финансови затруднения. Ако има нужда бюджетът да бъде гарантиран или дори увеличен, публичните власти са го предвидили.

9. Има ли вашата съдебна система план за действие, в случай че ситуацията стане толкова лоша, че всички съдилищата трябва да бъдат затворени? Ако е така, моля, обяснете.

ОБОБЩЕНИЕ: Въпреки че повечето държави нямат определен план в случай на пълно затваряне на съдилищата, всички те са много бдителни относно развитието на ситуацията и вече разполагат със средства за справяне с по-тежка криза, като идеята е да се позволи максимална непрекъснатост на предоставянето на съдебните услуги и да се избегне цялостно и пълно затваряне.

10. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Б?

ОБОБЩЕНИЕ: Гарантиране на непрекъснатостта в работата на правосъдието чрез:

- поддържане на откритостта и сигурността на съдилищата, даване на приоритет на основните услуги и неотложните дела, тъй като достъпът до правосъдие е основен принцип на върховенството на закона;

- гарантиране на ефективен достъп до съдията за всички страни в справедлив процес в разумен срок;

- осигуряване на ефективни средства за защита;

- предоставяне на целия персонал на достатъчно оборудване и ефективен отдалечен достъп до мрежата и делата;

- осигуряване на съдилищата с достатъчно зали и оборудване за видеоконферентна връзка; осигуряване на сигурен обмен на поверителна и чувствителна информация; развиване на възможностите за електронно подаване на документи и предоставяне на електронни услуги; разработване на отдалечен достъп до делото за страните и техните адвокати, за да се запознаят с материалите по него, да проведат процедурни действия или да получат уведомления или призовки;

- обработка на дигитализацията на производствата;

- предоставяне в реално време на точна информация за обществеността относно действащите разпоредби, практическите правила за дейността и организацията на съда, както и за делата, които ще се разглеждат от съдия. Информацията в списъка и данните за контакт на всички услуги, предоставяни от съдилищата, трябва да бъде точна и достъпна.

В. Отворена съдебна система (прозрачност относно работата на съдебната система пред широката общественост)

1. По какъв начин осигурявате обществения достъп до съдебната система? Например възможно ли е за широката общественост да присъства на заседания по някакъв начин? Промениха ли се мерките в течение на времето?

ОБОБЩЕНИЕ: В разгара на здравната криза всички държави преживяха ограничителни мерки спрямо обществения достъп чрез забранен или ограничен достъп, а на по-късен етап – спазване на драстичен здравен протокол и/или предварителна регистрация.

Поставени са устройства за запис на заседания, които впоследствие могат да се ползват при поискване или за достъп чрез дигитална връзка до заседания или за предаване на заседания в съседни зали.

Припомня се с оглед на тези ограничени режими на публичност, че процедурите за обявяване на обсъжданията са адаптирани: виж Обобщение А.2.б.

2. Каква е ролята на медиите по отношение на обществения достъп до съдебната система? Например възможно ли е журналист да присъства на заседания? Промениха ли се мерките в течение на времето?

ОБОБЩЕНИЕ: Всички държави полагат усилия да поддържат достъп, понякога привилегирован, на журналисти. Към тях обаче се прилагат обикновено същите правила, както към широката общественост по отношение на максимално разрешен брой лица или необходимостта на поискат предварително разрешение. Пет държави съобщиха за възможността да се присъства на заседанията дистанционно с достъп до линкове за връзка с делото, когато го поискат. Една държава съобщи, че дело от обществен интерес може да се следи по канала на съда в Youtube. Провеждат се също и конференции или прессъобщения се пращат до медиите.

3. Натрупали ли сте опит с излъчването на заседания на живо и ако да, коя програма беше използвана и в какви случаи? Какви са направените изводи?

ОБОБЩЕНИЕ: Някоя държава няма системно медийно отразяване на текущи заседания, но някои го правят на извънредна основа, особено когато делото е от голям интерес за широката общественост. Някои са изразили желание да го правят и смятат, че е неизбежно.

4. По принцип как се опитахте да поддържате публичния достъп и прозрачността на съдебната власт по време на кризата с коронавируса? Каква би била вашата идея по този въпрос във връзка с бъдещи кризи?

ОБОБЩЕНИЕ: Разнообразни средства се ползват за поддържане на обществен достъп и прозрачност на съдебната система: в случай на изключване на обществеността, възможност за обвиняемия или неговия адвокат да запишат заседанието със собствени средства; достъп чрез дигитален линк за достъп на публика или платформа за отдалечен достъп; улесняване на достъпа за медиите; желание за постигане на пряко предаване на заседанията в медиите; прессъобщения; пресконференции; отговори на журналисти; достъп до анонимизирани окончателни решения чрез електронна база данни; конкретните мерки за разпространение на обсъжданията вече се споменаха; предоставена информация от електронните страници на съдилищата в Интернет и социалните мрежи, особено по отношение на дела, които вероятно са от общ интерес.

Една държава обяснява, че вместо ограничаване на обществения достъп и прозрачността на работата на съдилищата, кризата е довела до разгръщането на медийното им присъствие и изключителен интерес на техния профил във Facebook.

5. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава В?

- ОБОБЩЕНИЕ:

- привилегирован обществен достъп и в случай на явна невъзможност, допускане на обществеността да следи заседания в съседна зала или например на електронната страница на съда (на живо или по-късно, ако заседанието е записано);
- позволение за достъп на колкото се може повече журналисти;
- позволение за бързо и безплатно публикуване на решения;
- непрекъснато уведомяване на обществеността за работата на правосъдието (електронни страници, профили в Twitter и др.)

Г. Доверие в съдебната система

1. Имате ли индикация дали доверието на обществото в съдебната система е било засегнато от кризата с коронавируса? Ако е така, моля, уточнете.

ОБОБЩЕНИЕ: Някоя държава не споменава никакви големи или трайни атаки спрямо доверието на гражданите в тяхната съдебна система във връзка с кризата с COVID-19.

Д. Обработка на делата

1. Съдилищата определили ли са неотложни дела, които да се разглеждат приоритетно? Ако да, как бяха определени приоритетите? Кои съдебни органи участваха?

ОБОБЩЕНИЕ: Мнозинството от държавите определиха неотложни дела по време на пандемията от COVID-19 (виж А. (б) (в)). Не всички страни промениха своята политика към определянето на неотложни дела: някои държави вече имаха политика относно приоритизирането на дела или нямаха приоритетни дела.

Властите, участващи в определянето на делата, които имат приоритет, се различават по държави. В някои държави законът определя кои дела следва да се разглеждат с приоритет. В други страни съдебната система/(апелативните) съдилища решават за приоритета на делата, докато в други държави съдебните съвети имат координираща роля.

2. Съдилищата определиха ли какви дела да бъдат спрени? Ако да, кои дела и как това беше решено? Кои съдебни органи участваха?

ОБОБЩЕНИЕ: В много държави спирането на делата е и беше равнозначно на политиката относно определянето на приоритетните дела. Виж Е.1.

3. Как бяха организирани заседанията, които се проведоха? Моля, дайте подробности за организацията в съдилищата или използването на нови технологии.

ОБОБЩЕНИЕ: Почти всички държави посочиха употребата на видеоконферентни връзки/дигитални заседания/дистанционни средства, когато е възможно, по време на кризата с COVID-19 (виж ОБОБЩЕНИЯ В.5 и В.7.). При неотложните дела се организираха присъствени заседания на живо с всички необходими предпазни мерки: поддържане на дистанция между хората в съдебната зала, дезинфекция на банките, носене на маска за уста, вентилация (виж ОБОБЩЕНИЕ В.1. във връзка с А.2. б.). Една единствена държава допълни, че те са имали по-малко заседания отколкото преди кризата с COVID-19.

4. Мониторинг на работата на съдилищата: има ли някакви специфични изисквания в сравнение с обичайния мониторинг?

ОБОБЩЕНИЕ: Половината държави имаха създаден орган за мониторинг, имаха оценка или постоянен надзор относно дейностите на съдилищата или споделяха добри практики сред съдилищата по време на криза. Другата половина нямаха никакво (допълнително) наблюдение по време на пандемията от COVID-19.

5. Иновативни практики: помогна ли кризата за идентифициране на иновативни практики, които могат да бъдат продължени при нормални обстоятелства?

ОБОБЩЕНИЕ: Почти всички държави посочиха, че вече са имали на разположение иновации в дигитализацията, но поради кризата с COVID-19 онлайн дейностите са се ускорили, напр. дистанционни срещи, сигурна електронна поща, онлайн заседания.

6. Мерки, предприети за намаляване на забавянията след кризата: приети ли са планове за намаляване на забавянията? Ако отговорът е да, моля, обяснете.

ОБОБЩЕНИЕ: Държавите взеха различни мерки за намаляване на забавянията след кризата с COVID -19. Някои страни имаха подробни планове, докато други държави предприеха няколко конкретни мерки за справяне с възможните забавяния.

Държавите също предприеха конкретни мерки за намаляване на забавянията, като:

- (1) намаляване на продължителността на съдебната ваканция;
- (2) продължаване на разглеждането на дела по време на ваканцията/периодите на спиране
- (3) намаляване на входните обучителни курсове на съдебната система;
- (4) увеличение на бюджета за назначаване на съдии;
- (5) временно възстановяване на пенсионирани съдии;
- (6) увеличение на работното време на съдилищата;
- (7) разглеждане на използването на несъдебни сгради в бъдеще.

Малцинството от държавите не очакваха значителни забавяния от първата вълна.

7. Разпределени ли са нови ресурси (финансови, човешки ресурси или други)? Отнети ли са някои ресурси (от съдебната система и / или съвета)

ОБОБЩЕНИЕ: Мнозинството от държавите разполагаха с нови ресурси. Повече от половината страни получиха увеличено финансиране за внедряване на технологии; някои държави също получиха (временно) увеличение на персонала. Само в няколко страни не бяха разпределени нови ресурси.

8. Натрупване на дела: Имате ли информация за това колко натрупвания е причинила кризата с коронавируса? Дискусиите относно натрупванията във вашата страна фокусирани ли са в еднаква степен върху всички видове дела (граждански дела, административни дела и наказателни дела)?

ОБОБЩЕНИЕ: Информацията относно забавените дела е фрагментирана.

Половината от държавите отговориха, че нямат точна информация за забавените дела, че тази информация ще бъде на разположение едва в края на 2020 г. или в началото на 2021 г. Както се спомена по-горе, малко страни нямаха забавени дела.

Държавите, които имаха забавени дела, показаха различни цифри. Някои страни претърпяха значителен спад (повече от 30%) на дейността на органите на съдебна власт, други държави имаха само малко увеличение (около 10%) на делата, сравнено с по-рано през 2020 г.

Най-засегнатите от забавяне дела са наказателните.

9. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Д?

ОБОБЩЕНИЕ:

- Да се определи, но да се ограничи, доколкото е възможно, естеството на делата, които трябва да бъдат спрени, за да се ограничат прекъсванията, забавянията и следователно натрупванията, доколкото е възможно;
- Създаване на план за действие (приет от Съвета на съдебната власт) за решаване на забавените дела, който да бъде обвързващ за Министерството на правосъдието;
- Създаване на нови съдилища;
- Консултиране със съдебния съвет в случай на законодателни изменения на процесуалните правила;
- Всяка съдебна система трябва да създаде структура за установяване на методологии за управление на делата, включително съответни стандарти за (средна) продължителност на делата за конкретни категории дела / съдебни органи. Тези структури трябва да се ръководят от съдии и да позволяват дискусии със заинтересовани страни като адвокати;
- Изготвяне на набор от добри практики в съдилищата, така че това да може да бъде обобщено;
- Навременно предоставяне на актуална онлайн информация от всички съдилища относно всяка промяна в организацията, също и относно отложени дела;

- Всички страни и граждани на територията да се третират еднакво;
- Да се предоставят на съдилищата допълнителни материални и човешки ресурси, за да може да се намали забавянето при разглеждането на дела, причинено от здравната криза;
- Да се подобри обучението на съдиите в областта на новите технологии.

Е. Координация с други държавни власти и други участници в съдебната система

1. Как бяха включени законодателната и изпълнителната власт в процеса и / или каква беше реакцията им на мерките?

ОБОБЩЕНИЕ: В три държави бяха включени всички държавни власти, от които в една държава имаше максимално сътрудничество и координация с други администрации и институции

Консултациите с Министерството на правосъдието са често срещани в три държави, също по отношение на изпълнението на плановете за непрекъснатост на дейността на съдилищата. Една държава посочи, че има координация между председателя на Върховния съд и министерството по отношение на приемането на укази.

В една държава съдилищата са се справяли сами с процесите, докато в друга държава само властите, различни от съдебната власт, са в състояние да осигурят изключителни правила за съдебен процес. Една държава заяви, че другите власти са включени само в ограничена степен.

2. Оказа ли влияние кризата с коронавируса върху разделението на властите във вашата страна? Ако да, моля, опишете по какъв начин.

ОБОБЩЕНИЕ: Почти всички страни не считат, че кризата е повлияла на разделението на властите. Някои държави изразиха някои опасения относно правителствени ограничения, рискове или примери за конфликт, но не споменават изрично, че е засегнато разделението на властите.

3. Как други заинтересовани страни (по-специално адвокати, но не само: други юридически специалисти, разследващи служби, социални служби, медиатори, експерти и др.) бяха включени в процеса и / или каква беше реакцията им по отношение на мерките?

ОБОБЩЕНИЕ: Цялостната картина е много фрагментирана. Ролята на другите заинтересовани страни се различава във всяка държава. Повечето държави посочиха, че съществува консултативна роля на юридическия специалист. Някои държави посочиха, че консултациите са главно по законопроекта, докато в друга държава различни участници (от прокуратурата до адвокатските колегии и съдебните изпълнители) са участвали в процеса на вземане на решения. В друга държава само (главни) представители са имали консултативна роля или дори са имали място в Съдебния съвет, което е улеснило директното изразяване на опасения. В една държава не е организирано съвместно участие на лицата.

Три държави специално подчертаха адекватния отговор на кризисните мерки сред

практикуващите юристи в тяхната страна. Също така (практически) проблеми възникнаха в страните сред практикуващите юристи по отношение на предприетите мерки за борба с коронавируса. Посочените примери са (1) задължително присъствие на адвокати в съда и поради това невъзможност да бъдат в различни съдилища в един и същи ден, или обратното, (2) няма право да влиза в съдилищата като адвокат поради ограничения на достъпа. Също така се споменава (3) кратък период на отговор и организация на времеви рамки, когато става въпрос за заседания и (4) закъснения в съдебните процеси.

4. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Е?

ОБОБЩЕНИЕ:

- Комуникация и координация между различните държавни власти и всички останали участници в съдебната система;
- Запазване на прерогативите на всяка власт (законодателна, изпълнителна, съдебна) и следователно ограничение във времето на прекомерните правомощия, поверени на една от тях;
- Поддържане на правораздаването и достъпа до съдията (Приоритизиране на достъпа до правосъдие на съдебни услуги от първа необходимост) и контрол от съдията (Поддържане на ефективни средства за защита, за да се гарантира върховенството на закона в случай на злоупотреба с власт);
- Зачитане на същите предпазни мерки по време на пандемия / кризисна ситуация, както при нормална ситуация. Съдебната власт взема решение за продължаване на заседанията и делата; - консултативна или още по-тясно сътрудничество с другите участници в съдебната система относно условията или правилата за работа/организация, които трябва да бъде адаптирани или приети; Институционализиране на диалога на съда с адвокати, съдебни изпълнители и правни специалисти, за да се подобрят условията на труд;

Ж. Роля на Съвета, съдилищата и Върховния съд

1. Ако имате Съдебен съвет, изигра ли той роля по време на кризата? Ако е така, моля, уточнете.

ОБОБЩЕНИЕ: Почти всички държави посочиха, че е имало роля за техния Съвет, но за всяка държава тя се различава. В четири държави Съветът е изиграл координираща роля, от които една държава е посочила, че Съветът е поел много активна роля в гарантирането на функционирането на основните услуги.

В три държави Съветът основно е изпълнявал своята консултативна роля, давал е препоръки към съдилищата и е осигурявал приемствеността на функционирането на съдилищата. В някои държави Съветът също така е иницирал законодателни изменения относно организирането на устни изслушвания или е изпълнил цялостните си задачи по назначаване на съдии и прокурори, също и по време на кризата.

Две държави са посочили, че Съветът не е участвал пряко в основното планиране на

реакцията и възстановяването или че участието на Съвета по време на пандемията като цяло е ограничено.

Една държава няма Съдебен съвет.

+ виж **ОБОБЩЕНИЕ А.2.**

2. Изиграха ли роля съдилищата по време на кризата? Ако е така, моля, уточнете.

ОБОБЩЕНИЕ: В повечето държави съдилищата са имали роля, но спецификата на тази роля се различава. Когато в някои държави съдилищата са предприели конкретни организационни мерки, напр. изготвяйки и прилагайки планове за непрекъснатост на дейността, съдилищата в други страни са участвали като консултативен орган или като част от представителство в работни групи.

Само в няколко държави съдилищата не са играли специална роля.

3. Играе ли Върховният съд конкретна роля в кризата? Ако е така, моля, уточнете.

ОБОБЩЕНИЕ: В повечето страни Върховният съд не е изиграл конкретна роля. Бяха дадени само няколко примера за действия на Върховния съд, напр. споделяне на добри практики с други съдилища или организиране на разпространението на предпазни средства (маски, дезинфектанти за ръце) на съдилищата.

4. Каква конкретна роля следва да играе Съветът, съдилищата и върховните съдилища в период на криза, за разлика от период на нормално функциониране на съдебната система?

ОБОБЩЕНИЕ: Всички държави подчертаха значението на добрата координация и споделянето на добри практики от съдебните органи, но не винаги задачите бяха разпределяни по съдебен орган.

Общата картина е, че съдебните съвети имат ролята да определят общи насоки и препоръки за подход към кризисни ситуации и мерки, които трябва да бъдат предприети. Съветите следва също да гарантират функционирането на съдилищата и основните услуги в състояние на криза. Вземат се предвид всички мерки за безопасност и се гарантира защита на здравето на съдиите, както и задача на Съвета по време на кризисни периоди. Също така предоставянето на практически решения и доказването на необходимите ресурси (напр. финансови, технически, персонал) и грижата за административни въпроси, за да се гарантира, че съдилищата функционират добре са задачи, които Съветите могат да поемат.

По отношение на съдилищата и техните председатели, държавите посочват, че те трябва да гарантират, че са взети всички необходими мерки за безопасност, за да могат съдилищата да бъдат отворени и достъпни и да функционират добре, също и по време на криза.

Върховните съдилища трябва да споделят добрите практики. Също така законова роля чрез наблюдение на пропорционалността и дерогативни законодателни мерки, за да се гарантира зачитането на основните права и свободи и също така участието в законодателния процес трябва да бъде задача на върховните съдилища по време на криза.

5. Какви са Вашите желания относно минималните стандарти, които се очакват по глава Ж?

ОБОБЩЕНИЕ: всички държави желаят да дадат привилегировано място на съветите и следователно водят кампания за:

- изграждане на стратегия за бъдещи кризисни ситуации, в която са интегрирани добро сътрудничество, бързи и ефективни мерки и единна оценка;
- зачитане на принципа на субсидиарност, така че да се гарантира функционирането на правосъдната система;
- укрепване на ролята на съдебния съвет и координацията на всички съдебни органи със Съвета.
- основна консултация между различните лица, вземащи решения, на централно и местно ниво, за да се оцени ситуацията в реално време и да се вземат подходящи мерки;
- подходяща комуникация от вземащите решения, за да се предостави на обществеността бърза, ясна и точна информация;
- във всички случаи всички съдебни органи да допринасят за гарантиране на минимални стандарти, но също така да гарантират контрола на съдията върху пропорционалността на дерогиращите законодателни мерки и спазването на международните стандарти.

3. Уроци, които трябва да се научат, и перспективи за бъдещето

1. Във вашата страна има ли други теми за съдебната власт- ако вече не са били споменати, които са тема на разговор при справяне с кризата с коронавируса?

ОБОБЩЕНИЕ: по-голямата част от страните не повдигат никакви нови спорни въпроси, свързани със съдебната система и Covid кризата. Само една държава споменава възможността да се поддържат в нормални ситуации изключителни мерки, като (като например масовото / систематично използване) на дистанционни видео или телефонни заседания.

2. Бихте ли описали поуците от конкретните мерки за съдебната система, взети във вашата страна? Какво трябва и какво не трябва да се направи при бъдеща криза по отношение на гореспоменатите теми?

ОБОБЩЕНИЕ:

- Създаване на оценка, споделяне на най-добри практики, което може да бъде превърнато в стратегия, която да бъде приложима за всяка бъдеща кризисна ситуация;
- Осигуряване на добра координация на всички засегнати власти;
- Предотвратяване на това извънредните мерки, които се предприемат, да доведат до пълно спиране на функционирането на съдилищата;
- Предотвратяване на предприемането на извънредни мерки, които напълно спират

функционирането на съдилищата;

-Поддържане на физически изслушвания, доколкото е възможно, за да се позволи на страните по делото да се "срещнат" със съответния съдия; необходимост от поддържане на връзка между съдията и страната по делото, но също така и между самите участници в съдебния процес;

- Не само съсредоточаване върху забавянията по наказателни дела, но и по граждански дела;

- Да се гарантира във всички случаи правото на достъп до съдията и принципите на справедлив процес, независимо дали се използва телекомуникационна система, изслушвания на един съдия вместо от съдебен състав или изключително писмени процедури (право на защита, принцип на състезателност, публично изслушване и / или постановено решение);

- Да се осигури в реално време точна информация за обществеността относно действащите разпоредби, практическите правила за работа и организация на съда, както и за делата, които ще бъдат разглеждани;

- Гарантиране на санитарни условия за защита на работещите в съда;

- Разработването и внедряването на дистанционни работни практики е от ключово значение за поддържане на делата по време на пандемията;

- Увеличаване на материалните и човешките ресурси за увеличаване и подобряване на ИТ-инструментите в съдебната система, дигитализиране на процедурите; осигуряване, където е възможно и желателно, непрекъснато обработване на дела чрез определени дистанционни телекомуникационни методи, източник на ефективност и намаляване на разходите; развиване на възможностите за електронно подаване на документи и предоставяне на електронни услуги; развиване на отдалечен достъп до делото за страните и техните адвокати;

-Необходима е по-добре развита цифрова инфраструктура, за да се предотвратят проблеми във функционирането на телекомуникационните системи, когато са необходими (например за изслушвания);

- Институционализиране на диалога между съдилищата и различните партньори в съдебната система (адвокати, но също така и съдия изпълнители и други професионалисти), за да се установят споделени добри практики; консултации и координация;

- Да се развие култура на приятелско разрешаване на конфликти сред адвокатите и страните по делата;

- Значението на личния контакт в съдебното измерение винаги трябва да се подчертава, а не да се пренебрегва. Дистанционното изслушване е полезен инструмент, но не винаги е отговор на всеки проблем.